

POSUDEK OPONENTA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Markéta Buzková

*Teorie společné přirozenosti a univerzálií
ve spise Tomáše Akvinského „De ente et essentia“*

Bakalářská práce Markéty Buzkové si klade za cíl vyložit Tomášovu teorii obecnin a společné přirozenosti, jak ji vykládá ve svém raném opusculu *De ente et essentia*. Nejprve zmiňme přednosti práce: Autorka si zvolila dostatečně konkrétní a rozsahově zvládnutelné téma, shromáždila slušný rozsah relevantní sekundární literatury, se kterou poctivě a extenzivně pracuje, snaží se postupovat metodicky a systematicky. Na práci je tedy zřejmý zodpovědný a pečlivý přístup autorky.

Bohužel je však třeba říci, že všechny tyto pozitivní předpoklady se nepromítly do výsledku, a to z jediného zřejmého důvodu: autorka se zkrátka pustila do tématu, které evidentně přesahuje její síly, takže vytčenému záměru – totiž srozumitelně a systematicky interpretovat předmětný Tomášův text a vysvětlit nauku v něm obsaženou – se nepodařilo dostát. Autorce se ještě celkem daří reprodukovat či parafrázovat poznatky načerpané ze sekundární literatury, selhává však v tom nejdůležitějším bodě vědecké práce, totiž v samostatném výkladu. Ten je zatížen nesrozumitelností, neschopností se vyjádřit, absencí logické návaznosti textu a všudypřítomnými syntakticko-stylistickými problémy. Některé věty prakticky nedávají smysl: např. „*Nebo uvažuje [Aristotelés] podstatu na způsob látky, kterou rozlišuje mezi látkou ,obecně pojatou‘ a ,poslední látkou‘, což přebírá Tomáš v návaznosti na Avicennovu ,označenou látku‘ jako poznamenanou a nepoznamenanou látku ve smyslu látky (tode ti)*“ (str. 12); „*Tento moment, kdy se dostáváme k nastínění první látky a substanciální formy, je poměrně podstatnou částí pro další vývoj přístupu k esenci*“ (str. 13); „*Rod a druh nám tedy umožňuje strukturovat esenci a také odlišnost v rámci diference*“ (str. 22); „*Objasnil možnost existence těchto vztahů*“ (věta zcela bez souvislosti – str. 24); atd. atd.

S tímto základním problémem souvisí i další nedostatek, který spatřuji v celkové koncepci výkladu. Autorka celkem logicky předesílá druhé části práce, která se věnuje konkrétně Tomášovi, část první, která má sloužit k objasnění pojmů a Tomášových východisek. Problém je ovšem v tom, že při onom objasňování pojmů autorka vychází ze zdrojů a koncepcí daleko pozdějších a artikulovanějších, než je nauka Tomášova. Dochází tak k tomu, že v této přípravné fázi je nejen vysloveno mnoho z podstatného obsahu Tomášovy nauky, ale je to často vyjádřeno pojmovým aparátem, kterým Tomáš ještě nedisponoval a možnost jehož aplikace na Tomášův text tedy nemůže být tedy beze všeho předpokládána, ale musela by být pro každý konkrétní příklad pečlivě dokládána. To se týká zejména pojmu obecniny, který autorka vykládá z pozic Gredtova novotomismu a který již samozřejmě předpokládá velmi detailně artikulovanou teorii společné přirozenosti. Tuto teorii poté autorka vykládá podruhé u Avicenny, a až potřetí, nejméně srozumitelným způsobem, u samotného Tomáše, aniž by přitom byla schopna od sebe tyto jednotlivé teorie zřetelně odstínit. Tato nešťastně zvolená koncepce výkladu tedy působí jednak to, že výklad Tomášovy pozice z *De ente et essentia* je kontaminován pozdějšími teoriemi, a jednak přispívá k chaotickému a repetitivnímu dojmu z celé práce.

Mimo výše uvedené zásadní výtky by bylo možné poukázat na některé konkrétní problémy, jak obsahové, tak formální – byť ty obsahové jdou možná částečně na vrub neschopnosti adekvátně formulovat myšlenku. Jde například o tezi, že na rozdíl od jedinství substanciální formy připouští Tomáš v substanci dvoji látku – totiž poznamenanou a nepoznamenanou (str. 22); konfúzi „materie pojmu“ a

„látky“ (str. 23); nebo zcela zavádějící a ve druhé části nesrozumitelné tvrzení, že „Podle Tomáše... lze jsoucnem nazvat vše, o čem je možné utvořit kladný výrok, proto pokud budeme mluvit o jsoucnu, bude to jsoucno uvažované samo o sobě“. Pokud jde o formální problémy, autorka např. konzistentně píše přídavné jméno „aristotelský“ s velkým A; „Averroa“ místo „Averroes“, dopouští se nekonzistence v terminologii (lidství/lidskost, živočich/zvíře), atd.

Mám-li formulovat celkové hodnocení práce, jsem na rozpacích. Na jednu stranu je zřejmé, že autorka vynaložila mimořádné úsilí o zpracování značně obtížného tématu, což nepochybně zaslouží velkého ocenění. Na druhou stranu, výše uvedené problémy výsledného tvaru práce jsou vskutku zásadní; a je otázkou, zda součástí zodpovědnosti autora bakalářské práce není také posouzení vlastní kompetence ke zpracování daného tématu.

Po úvaze tudíž práci **doporučuji** k obhajobě; konečný úsudek ohledně známky si však vyhrazuji až s ohledem na průběh a úspěšnost obhajoby. Při té budu pokládat za rozhodující, aby autorka alespoň ústně přesvědčila o tom, že Tomášově teorii v *De ente et essentia* vskutku dobře rozumí.

Lukáš Novák

